

Het zoeken naar de essentie is een van de krachtige drijfveren in de verschillende stromingen van de twintigste-eeuwse architectuur. Steeds weer wordt gezocht naar een architectonische taal die zwijgzaam lijkt maar de beschouwer toch raakt; een ernstig idioom dat volledig vertrouwt op de kracht van het materiaal en daarmee elke retorische overbodigheid uitsluit.

Hoe valt het streven naar puurheid te verklaren tegen de achtergrond van de beeldcultuur die het alledaagse bestaan beheerst? Waarom dit teruggrijpen naar die essentiële, materiële kwaliteit van architectuur?

De inzet van deze architectuur van een economie van de middelen is waarachtigheid. Het echte, voelbare en niet gecompromitteerde materiaal staat voor authentieke ervaring, voor een moment waarop de vloed van trivialiteiten die ons dagelijks overspoelt tot stilstaan komt. Deze gebouwen willen uniek zijn, niet uitwisselbaar en niet verhandelbaar. Ze claimen een waarde op zichzelf, die niet afgeleid is van hun ruilwaarde of de vluchtige aandacht van de mode-industrie.

Gedurende de laatste jaren heeft een 'nieuw minimalisme' veel aandacht gekregen. Het gaat hierbij om een architectuur die zich oriënteert aan voorbeelden uit de periode voor en direct na de Tweede Wereldoorlog waarin anders dan bij de canonieke gebouwen van de Internationale Stijl de specifieke materialiteit van een gebouw opnieuw aandacht krijgt. In tegenstelling tot deze historische voorbeelden komt de laat-twintigste-eeuwse architectuur tot stand in het ideologische vacuüm van een geseclariseerde samenleving. De extreme ontwerphouding, die ooit voorbehouden leek aan opgaves die de mens op de essentie van zijn bestaan wijzen – kerken, begraafplaatsen of crematoria – of die direct verbonden was met de noodzaak van een radicaal nieuw begin na de oorlog, heeft nu ingang gevonden in de vormgeving van modewinkels en het metropolitaine uitgaansleven. Dit scheidt een intrigerend dilemma. Wat gebeurt er als het (vaak letterlijk) religieus gemotiveerde afzien van architectonische retoriek muteert in een ontwerpstrategie in de hedendaagse context van vrijblijvendheid? Welke betekenis heeft een architectuur die authentieke ervaring beoogt te scheppen als ze wordt ingezet als een van de vele mogelijke pogingen om zich te onderscheiden op de jaarmarkt van de ijdelheden? En, is architectuur in staat om dit verlangen naar een ervaring die je werkelijk raakt te beantwoorden? Moet dit niet noodzakelijkerwijs uitmonden in een stijl van velen, als een variant van life-style?

Naast de motieven voor de zoektocht naar eenvoud willen we ons richten op de formele middelen en de strategieën die ingezet worden om de ervaring van authenticiteit op te roepen. Daarbij speelt de materialiteit van het gebouwde object een sleutelrol. Het materiaal brengt het lichaam op de meest directe wijze in contact met de dingen. Onnodige toevoegingen zouden hier slechts barrières opwerpen. Het authentieke kan ook voortkomen uit een nadrukkelijke verwijzing naar een ambachtelijk productieproces. Loos zag in de boer en in de ingenieur de authentieke, nog niet door de industriële civilisatie geperverteerde bouwers. Als eenvoud van het maken samengaat met diepgang en authentieke ervaring, blijft het de vraag hoe dit vertaald kan worden binnen een massacultuur waarin het verschil tussen origineel en imitatie al lang is vervaagd. Hierbij staat de subjectieve ervaring van het gebouw als ding centraal. Het ontwerp is erop gericht de specifieke materiële identiteit van het object zichtbaar te maken; een identiteit die mensen op hun individualiteit en hun stoffelijkheid aanspreekt. Christoph Grafe, Marcel Musch, Mechthild Stuhlmacher